

Remiss av betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33) (JU2025/00812)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i betänkandet "Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd" (SOU 2025:33). Journalistförbundets remissvar koncentreras till de förslag i utredningen som handlar om begränsningar av den grundlagsskyddade yttrandefriheten.

Utredningen gör bedömningen att yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden, är systemhotande eller som kan hota den offentliga förvaltnings legitimitet redan är kriminaliserade. Sådan brottslighet inverkar därför redan på rätten att få resa in eller vistas i Sverige. Journalistförbundet delar bedömningen att det inte finns anledning att begränsa yttrandefriheten ytterligare och tillstyrker därmed utredningens förslag.

Journalistförbundet noterar dock att regeringen i pressmeddelandet som gick ut i samband med att utredningen presenterades skrev att utredningen föreslår "att ett uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas om konsekvensen av yttranden hotar allmän ordning eller säkerhet". Enligt Journalistförbundet motsäger detta utredningens slutsats om att enbart straffbara yttrande ska beaktas. Detta är enligt Journalistförbundet allvarligt eftersom det framstår som oklart vilket förslag regeringen avser att gå vidare med. Det väcker också frågor om hur regeringen avser att leva upp till beredningskravet i 7 kapitlet, 2 §, regeringsformen, då förslaget i pressmeddelandet inte remitterats. För det fall förslaget kan anses remitterat avstyrker Journalistförbundet förslaget.

5.6 Enbart straffbara yttranden bör beaktas som bristandeandel

Utredningen hade i uppdrag att analysera om det är möjligt och lämpligt att vid bedömningen av en utlänningsandel beakta yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden eller är systemhotande eller som kan hota den offentliga förvaltningens legitimitet. Utredningen gör dock bedömningen att yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden, är systemhotande eller som kan hota den offentliga förvaltningens legitimitet redan är kriminaliserade. Sådan brottslighet inverkar därför redan på rätten att få resa in eller vistas i Sverige. Journalistförbundet delar bedömningen att det inte finns anledning att begränsa yttrandefriheten ytterligare och tillstyrker därmed utredningens förslag.

Journalistförbundet noterar dock att regeringen i pressmeddelandet som gick ut i samband med att utredningen presenterades skrev: "Utredningen föreslår även att ett uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas om konsekvensen av yttranden hotar allmän ordning eller säkerhet eller om yttrandena är straffbara."¹ Journalistförbundet noterar vidare att utredaren i samband med en intervju efter presskonferensen gav utlänningar rådet att "vakta tungan" framöver. Enligt Journalistförbundet motsäger detta utredningens slutsats om att enbart straffbara yttrande ska beaktas. Det finns inte heller stöd för det som står i pressmeddelandet i övrigt i utredningen. Detta är enligt Journalistförbundet allvarligt eftersom det framstår som oklart vilket förslag regeringen avser att gå vidare med. Det väcker också frågor om hur regeringen avser att leva upp till beredningskravet i 7 kapitlet, 2 §, regeringsformen (RF), eftersom förslaget i pressmeddelandet inte remitterats.

Om regeringen avser att gå vidare med förslaget i pressmeddelandet om att ett uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas om konsekvensen av yttranden hotar allmän ordning eller säkerhet vill Journalistförbundet anföra följande: "konsekvensen av yttranden" framstår i pressmeddelandet som något annat än ett yttrande i sig. Journalistförbundet vill ifrågasätta den föreställningen. Anledningen till att vissa yttranden är kriminaliserade är ju att de får oönskade konsekvenser, till exempel när det gäller olaga hot eller uppvigling. Att skilja "yttranden" från "konsekvensen av yttranden" framstår därför närmast som en semantisk övning. I vart fall framstår det som ytterst otidligt vilka konsekvenser det är som avses i pressmeddelandet, som inte redan är beaktade inom ramen för brottsbalken.

Det är en viktigt att yttrandefrihetens gränser tydligt är reglerat i lag. Det ska också vara domstolar och inte myndigheter som avgör var den gränsen går. Att öppna för att yttranden som inte är brottsliga men som av en myndighet, i detta fall Migrationsverket, bedöms som olämpliga ska kunna ligga till grund för beslut om att neka eller återkalla uppehållstillstånd vore enligt Journalistförbundet djupt problematiskt. Ett sådant förslag kan inte heller anses proportionerligt, vilket enligt RF, 2 kap. 21 §, krävs vid inskränkningar av yttrandefriheten. Journalistförbundet vill i detta sammanhang påminna om att regeringsformen (8 kap. 21 § andra stycket 3 p. samt 2 kap. 20 § RF) ställer krav på att beslut som kan påverka grundlagsskyddade rättigheter, såsom yttrandefriheten, ska remitteras Lagrådet.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget om ett uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas om konsekvensen av yttranden hotar allmän ordning eller säkerhet för det fall ett sådant förslag kan anses remitterat.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet

¹ Se <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/04/utredning-foreslar-skarpta-krav-pa-hederligt-levnadssatt-for-uppehallstillstand-och-okade-mojligheter-till-aterkallelse-av-uppehallstillstand/>